

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

**Кафедра міжнародних
економічних відносин**

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИК

**для студентів спеціальності
292 «Міжнародні економічні відносини»
за ОР «бакалавр» і ОР «магістр»**

**Івано-Франківськ
2023 р.**

ЗМІСТ

1. Загальні положення.....	4
2. Мета і завдання практики.....	5
3. Бази практики.....	8
4. Керівництво практикою	9
5. Форми та методи контролю	11
6. Підтвердження підсумків практики	12

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Наскрізна програма є основним навчально-методичним документом по проведенню всіх видів практик, який визначає зміст практик та комплексно розкриває систему практичної підготовки студентів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітніми рівнями бакалавр та магістр.

Наскрізна програма є об'єднуючим документом, на базі якого повинні бути розроблені робочі програми для проходження практики студентом у відповідному семестрі.

Програма забезпечує ієрархічність в програмах різних видів практики і ґрунтується на навчальному плані підготовки бакалаврів та магістрів з спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини».

Згідно з навчальним планом для студентів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» передбачені такі види практики (таблиця 1):

Таблиця 1

Види практик для студентів 292 «Міжнародні економічні відносини»

№	Вид практики	Освітньо кваліфікаційний рівень	Форма навчання	Курс (семестр)	Тривалість
1.	Навчальна	Бакалавр	Денна	3 (6)	2 тижні
2.	Виробнича практика за фахом	Бакалавр	Денна	4 (8)	6 тижнів
3.	Аналітично-перекладацька (виробнича) практика	Магістр	Денна	1-2 (2-3)	8 (2-6) тижні

Основні напрями реалізації програм практики:

1. Організаційна та науково-методична робота зі студентами.
2. Контроль і керівництво практикою.
3. Аналіз та оцінка результатів практики.

Програми практики складені на підставі Положення про організацію та проведення практики у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №246 від 28.04.2023) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-ta-provedennia-praktyky-2023.pdf>.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Практика студентів є невід'ємною складовою частиною навчального процесу підготовки бакалаврів та магістрів зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини».

Безпосередньою метою практики є закріплення професійних знань, умінь і навичок, які були набуті студентами під час навчання, їх розширення і поглиблення та синхронізація з практикою діяльності. Під час практики студенти оволодівають сучасними формами та методами роботи у відділах міжнародної співпраці органів державного управління, спільних підприємствах та інших суб'єктах господарювання, на підприємствах різних форм власності, які притаманні для ринкової економіки та здійснюють міжнародну економічну діяльність. За результатами проходження практики студенти набувають практичних навичок та досвід виконання робіт, збирають практичний матеріал для науково-дослідної роботи.

Практика покликана скоротити строк адаптації молодого фахівця до реального управління міжнародною діяльністю в сфері економічних відносин після закінчення університету.

Навчальна практика. Навчальна практика на третьому курсі проводиться з метою освоєння студентами організації та порядку встановлення міжнародних економічних відносин баз практики. Ними виступають зовнішньоекономічні відділи підприємств, установ та організацій різних форм власності та відділи міжнародного співробітництва в органах державного управління.

Навчальна практика сприяє закріпленню набутих теоретичних знань, які студенти отримали в університеті та безпосередньому ознайомленню з роботою по обраній професії.

Основна увага приділяється організаційним і економічним аспектам діяльності бази практики. Вивчаються засновницькі документи, організаційна структура бази-практики, бізнес-плани, технологічні схеми виробництва, пропозиції і проекти реконструкції підприємства, сфери міжнародної співпраці, умови налагодження міжнародних контактів і співробітництва і т.п.

Головною метою навчальної практики є закріплення теоретичних знань із загальноекономічних і орієнтованих на управління зовнішньоекономічною діяльністю дисциплін, набуття практичних навичок і досвіду відповідно до профілю обраної спеціальності, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо застосовувати їх у практичній діяльності.

Основні завдання навчальної практики:

- поглиблення і закріплення теоретичних знань з міжнародної економіки, міжнародного бізнесу, економіки підприємства і його зовнішньоекономічної діяльності;

- засвоєння практичних навичок з міжнародної економіки в основних відділах та підрозділах виробничо-господарських структур чи установ апарату управління;

- ознайомлення з нормативно-правовими, інформаційними, звітними і статистичними матеріалами;

- ознайомлення з організаційно-виробничою структурою бази практики, підрозділами, їх функціями і взаємовідносинами;

- вивчення основних видів документів (контрактів, угод), що утворюють систему документообігу бази практики та їх застосування в сфері міжнародних економічних відносин;

- вивчення цілей бази практики в сфері міжнародних економічних відносин та стратегій їх досягнення;

- здійснення аналізу зовнішньоекономічної та маркетингової діяльності підприємства (організації, фірми), імпортно-експортних операцій, взаємовідносин між партнерами, споживачами, посередниками, контрагентами, постачальниками;

- підготовка кожним студентом аналітичного звіту на основі програми практики, в якому необхідно дати всебічну оцінку підприємства: зовнішнє та внутрішнє середовища, організаційна та управлінська структура, характеристика виробництва, планування прибутку, кадрова політика, зовнішньоекономічна діяльність тощо.

Виробнича практика за фахом. Виробнича практика за фахом проводиться на тих підприємствах, установах, організаціях, матеріали яких будуть використані для виконання бакалаврської роботи. Виробнича практика проводиться безпосередньо у відділах зовнішньоекономічної діяльності підприємств, установ та організацій різних форм власності та відділів міжнародних зв'язків органів державного управління.

На практиці студент поглиблено вивчає та аналізує сферу міжнародних економічних відносин досліджуваного об'єкта, аналізує виробничо-фінансову діяльність та зовнішньоекономічну діяльність підприємства, установ та організацій співставляє її рівень з відповідними нормативами, самостійно приймає участь у здійсненні функціональних обов'язків передбачених його майбутньою професійною діяльністю зі спеціальності, здійснює пошук шляхів поліпшення зовнішньоекономічної роботи, розраховує їх економічний ефект, зазначає наявні, на його погляд, резерви, обґрунтовує пропозиції щодо їх реалізації.

Головною метою виробничої практики є оволодіння студентами сучасними методами, розрахунково-аналітичними операціями, управлінськими процедурами та технічними засобами виконання робіт у сфері міжнародної економічної діяльності. У період її проходження, на основі здобутих під час навчання знань, формуються професійні уміння і навички з підготовки та прийняття самостійно обґрунтованих організаційно-економічних рішень у реальних умовах господарювання, розвиваються потреби у постійному підвищенні інтелектуального потенціалу і творчих здібностей студентів. Окремі результати виробничої практики як правило використовуються при написанні аналітичної чи проектної частини бакалаврської роботи.

Основні завдання виробничої практики:

- систематизація теоретичних знань з міжнародної економіки, фінансів, права, обліку і аудиту у зовнішньоекономічній діяльності, набутих під час навчання, й застосування їх у практиці зовнішньоекономічної діяльності підприємств;

- оволодіння сучасними формами міжнародного бізнесу у науково-технічній, виробничій, торговельній, інвестиційно-фінансовій сферах;

- засвоєння практичних навичок на робочому місці спеціаліста з міжнародних економічних відносин чи зовнішньоекономічних зв'язків в основних відділах і підрозділах виробничо-господарських структур;

- сприйняття і засвоєння методів та інструментарію регулювання міжнародної економічної діяльності на різних рівнях управління;

- систематизація та аналіз нормативно-правових, інформаційних, звітних і статистичних матеріалів;
- прогнозування основних показників і перспектив розвитку бази практики у сфері зовнішньоекономічної діяльності на основі проведеного аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- вивчення і засвоєння форм складання контрактів і угод, які застосовуються на підприємствах з метою здійснення зовнішньоекономічної діяльності, ознайомлення з комп'ютерною та організаційною технікою, яка використовується фірмами;
- підготовка кожним студентом аналітичного звіту на основі програми практики, в якому необхідно виділити основні результати діяльності підприємства, дати їм оцінку, визначити вплив вирішальних чинників, узагальнити резерви та підготувати рекомендації.

Аналітично-перекладацька (виробнича) практика. Під час проходження аналітично-перекладацької (виробничої) практики студенти збирають, аналізують інформацію з джерел іноземного походження, щодо тенденцій та особливостей розвитку окремих сфер міжнародних економічних відносин. Під час проходження аналітично-перекладацької (виробничої) практики основний акцент ставиться на аналізі зовнішнього середовища бази практики, порівнянні її з закордонними аналогами та оцінці майбутніх перспектив діяльності.

Головною метою аналітично-перекладацької (виробничої) практики є закріпити теоретичні знання, сформувані професійні вміння та навички, підготувати студента до самостійної роботи як фахівця з міжнародних економічних відносин, щодо вивчення оточуючого середовища бази практики, її конкурентних позицій і здійснення професійного, термінологічного перекладу.

Основні завдання аналітично-перекладацької (виробничої) практики:

- практична підготовка студентів до самостійної роботи на одній з відповідних посад з фаху “Міжнародні економічні відносини”;
- накопичення досвіду самостійної роботи згідно вибраного фаху;
- збір та опрацювання фактичного матеріалу для написання магістерської роботи;
- засвоєння практичних навиків роботи з організації системи бізнес-комунікацій іноземною мовою;

Науково-дослідна практика другого (магістерського) рівня вищої освіти проводиться без відриву від навчання у вільні від теоретичних занять дні згідно з графіком освітнього процесу в Університеті. В процесі проходження науково-дослідної практики студенти виконують індивідуальні завдання, які видаються керівниками магістерських робіт, а також складають текст магістерських робіт.

Головною метою науково-дослідної практики є поглиблення навичок самостійної наукової роботи, розширення наукового світогляду студентів в сфері міжнародних економічних відносин, дослідження проблем теорії й практики дослідження.

Особливо детально аналізуються ті сторони міжнародних економічних відносин підприємства, установи чи організації, які відповідають темі магістерської роботи. Результатом науково-дослідної практики можуть бути конкретні пропозиції або моделі, які спрямовані на оптимізацію міжнародних економічних відносин в сфері діяльності певної бази практики чи окремих аспектів її функціонування.

3. БАЗИ ПРАКТИКИ

Практика студентів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» проводиться на базах практики, з числа стейкхолдерів освітніх програм, які відповідають меті, завданням, змісту практики, вимогам навчальних планів, а також освітньому рівню студентів (бакалавр, та магістр), які направляються на базовий об'єкт.

Студенти можуть самостійно з дозволу кафедри підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання. Побаження студента повинно бути обґрунтовано заявою на ім'я завідувача випускної кафедри, до якої додається лист з відповідної установи зі згодою прийняти дану особу для проходження певного виду практики.

У випадках неможливості вирішення питання із базою практики самостійно студент повинен звернутись на випускову кафедру.

Перелік баз практики визначається випусковою кафедрою відповідно до пропозицій установ-замовників, а також побажань студентів щодо вибору об'єкта практики, які погоджуються прийняти студентів на практику та створити відповідні умови для проходження практики і виконання її програми.

Базами практики можуть обиратися підприємницькі структури різних форм власності, які мають зовнішньоекономічні зв'язки. Підприємство, обране базою практики, має відповідати певним вимогам: бути самостійним господарюючим суб'єктом, мати успішний досвід діяльності на ринку не менше 3 років, проводити стандартизований облік, фінансову звітність, функціонувати як відкрита господарська система в ринковій економіці.

Місцями проходження практики є, вітчизняні підприємства і організації (зовнішньоекономічні відділи або підрозділи); спільні підприємства; філії та представництва зарубіжних компаній в Україні; консалтингові групи та інвестиційні агентства; біржі та позабіржові системи; міжнародні аудиторські компанії; комерційні банки України, представництва зарубіжних банків та фінансових установ (валютні відділи, кредитні відділи, відділи по роботі з цінними паперами, відділи міжнародних розрахунків, відділи по роботі з пластиковими картками та іншими платіжними засобами, відділи маркетингу та реклами).

Можливим є також проходження практики на базах макрорівня. Ними є: органи державного регулювання (Міністерство економіки України; Міністерство закордонних справ України; Національний банк України; Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку; Державна податкова адміністрація; профільні Держкомітети); Торгово-промислова палата; наукові установи (Інститут розвитку фондового ринку; Інститут світової економіки і міжнародних відносин та інші); Представництва ЄБРР, Світового банку та МВФ в Україні.

Зміна бази практики можлива лише з поважних причин і лише до початку практики. Рішення про можливість зміни бази практики приймає завідувач кафедри.

Самостійно змінювати місце практики студент не має права. У разі самостійної зміни місця практики, нез'явлення до місця практики без поважних причин вважають, що студент не виконав навчального навантаження і може бути відрахований з університету.

4. КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Відповідальність за організацію, проведення і контроль практики студентів з спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» покладається на завідувача кафедру.

Для безпосереднього керівництва кожним видом практики, кафедрою призначаються керівники з числа штатних працівників, які приймають участь у навчальному процесі. Керівництво практикою включається до навчального навантаження окремих викладачів.

Робота наукового керівника входить до педагогічного навантаження, обсяг якого визначається діючими нормативами.

Керівник практики від кафедри:

- перед початком контролює підготовленість баз практики та вважає за потребу до прибуття студентів проведення відповідних заходів;

- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед від'їздом студентів на практику: інструктаж про порядок проходження практики та техніки безпеки, надання студентам-практикантам необхідних документів;

- повідомляє студентам про систему звітності з практики, яка затверджена кафедрою, а саме: подання письмового звіту, оформлення виконаного індивідуального завдання;

- контролює забезпечення нормальних умов праці студентів-практикантів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки;

- контролює виконання студентами правил внутрішнього трудового розпорядку;

Більш детальна характеристика діяльності керівників практики визначаються робочими програмами кожного виду практики.

Керівник від бази практики:

- влаштовує студентів на робочі місця, забезпечує проведення інструктажу з техніки безпеки та охорони праці, а також табелювання студентів (якщо на базах практики є вакантні місця, робота на яких відповідає вимогам робочої програми практики, студенти можуть зараховуватись на штатні посади з відповідною оплатою праці).

- всебічно сприяє виконанню студентами графіку та програми практики, консультує студентів, ділиться практичним досвідом, надає допомогу в одержанні інформації, необхідної для підготовки звітів та виконання індивідуальних завдань;

- залучає студентів до суспільної роботи, організує зустрічі практикантів з керівниками підприємства, установи чи організації;

- вживає виховних та адміністративних заходів впливу на студентів, які порушують правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства, установи чи організації та повідомляє про це завідувача кафедри;

- ознайомлюється зі звітами студентів-практикантів та дає їм оцінку, характеризує в щоденнику ставлення кожного студента до практики та її результатів, підписує щоденник практики, видає при необхідності характеристику, яку підписує особисто та скріплює печаткою.

Більш детальна характеристика діяльності керівників від бази практики визначаються робочими програмами кожного виду практики.

Студенти, які направляються на практику, зобов'язані:

- одержати в університеті відповідні документи (щоденник та вказівки щодо проходження практики) та своєчасно прибути на бази практики;
- у повному обсязі виконати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівки їх керівників;
- дотримуватись у повному обсязі правил внутрішнього трудового розпорядку, правил охорони праці, техніки безпеки та виробничої санітарії підприємства, установи чи організації;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- якісно підготувати та подати на кафедру міжнародних економічних відносин не пізніше ніж через три дні по закінченні практики звітні документи у встановленому порядку.

Більш детальна характеристика діяльності студентів-практикантів визначаються робочими програмами кожного виду практики.

5.ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Під час проходження практики здійснюється поточний контроль за роботою студентів на базах практик:

- перевіряється встановлений режим праці під час практики;
- правила ведення поточних записів і результатів виконання графіку проходження практики;
- встановлена необхідність ведення щоденника практики.

Підсумковий контроль передбачає виконання студентами відповідної звітності, яка повинна бути якісно підготовлена та подана на кафедру не пізніше, ніж через три дні по закінченню практики таблиця 2:

Таблиця 2.

Структура матеріалів з баз практики

Види практики	Звітність про проходження практики	Обсяг звітності (сторінок)
1. Навчальна	1. Звіт з практики. 2. Щоденник. 3. Характеристика і відзив (подаються в щоденнику).	20-25
2. Виробнича	1. Звіт з практики. 2. Виконане індивідуальне завдання. 3. Щоденник. 5. Характеристика і відзив (подаються в щоденнику).	25-30
3. Аналітично-перекладацька (виробнича) практика	1. Звіт про практику. 1.1. Перекладацька складова звіту; 1.2. Аналітична складова звіту; 2. Щоденник. 3. Характеристика і відзив (подаються в щоденнику).	30-35
5. Науково-дослідна практика	1. Виконане індивідуальне завдання по (магістерській) роботі; 2. Матеріали магістерської роботи представлені до попереднього захисту;	-//-

6. ПІДТВЕРДЖЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Підсумки практики підводяться у процесі складання студентом заліку. Диференційна оцінка з практики враховується нарівні з іншими оцінками, які характеризують успішність студента.

За результатами захисту виставляється диференційована оцінка (за 5-бальною системою), яка фіксується на титульному аркуші звіту, у відомості і заліковій книжці.

Підсумкова оцінка з практики визначається у стобальній шкалі за результатами її проведення та захистом у комісії за таким співвідношенням: 50 балів - за написання та допуск звіту до захисту, 50 балів - за його успішний захист. Критерії оцінювання результатів проходження і захисту практики наведено у табл. 3.

Таблиця 3.

Критерії оцінювання практики

Оцінка (бали)	Критерії диференціації
90-100	- Зміст і оформлення звіту про практику відповідають встановленим вимогам, відсутні зауваження керівників практики. - Характеристика студента від керівника з бази практики - позитивна. - Під час захисту студент демонструє відмінні знання та розуміння всього програмного матеріалу практики в повному обсязі.
70-89	- Наявні несуттєві зауваження щодо змісту та оформлення звіту про практику. - Характеристика студента від керівника з бази практики - позитивна. - У відповідь на запитання з програми практики студент допускає окремі неточності, хоча загалом має тверді знання.
50-69	- Недбале оформлення звіту з відсутністю окремих документів. - Переважна більшість питань програми у звіті висвітлена, однак мають місце окремі розрахункові чи логічні помилки, помилки в оформленні. - Характеристика студента в цілому позитивна. - При відповіді на запитання членів комісії з програми практики студент відповідає невпевнено, допускає помилки, не має твердих знань.
0-49	- У звіті не висвітлено всі розділи програми практики або виявлено, що звіт підготовлений студентом не самостійно. - Характеристика студента стосовно практики і трудової дисципліни - негативна. - На запитання членів комісії студент не дає задовільних відповідей.

Підсумкова оцінка за звіт у стобальній шкалі переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС за схемою:

Шкали оцінювання			
Університетська	Національна		Шкала ЄКТС
90 – 100	5	відмінно	A
80 – 89	4	добре	B
70 – 79			C
60 – 69	3	задовільно	D
50 – 59			E
26 – 49	2	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX
0 – 25		незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	F

Студент, який не виконав програму практики, отримав незадовільний відгук на базі практики, незадовільну оцінку за практику, відраховується з університету.

Якщо програма практики не виконана студентом з поважної причини, то навчальним закладом надається можливість студенту проходження практики повторно у пізніший термін (в межах графіку навчального процесу).

Керівник практики від підприємства записує у щоденнику студента відгук з виставленням конкретної оцінки: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»; також відповідну суму балів та оцінку за системою ECTS. Він же інформує адміністрацію навчального закладу щодо фактичних термінів початку і закінчення практики, складу груп студентів, які пройшли практику, їх дисципліни, стану охорони праці і протипожежної безпеки на базі практики та з інших питань організації і проведення практики.